

Kallioniemi Juhani

PÄÄTÖS KULLANHUHDONTALUVAN MYÖNTÄMISESTÄ

Kullanhuuhdontalupahakemus

Hakija: Kallioniemi Juhani

Vireilletulopvm: 7.4.2016
Etuoikeuspvm: 7.4.2016
Muutospvm: 24.10.2016
Hakemuksen tarkoitus: Kullanhuuhdonta valtion omistamalla alueella.
Kaivoslain (621/2011) 4 luvun 22 §:n mukaan kullanhuuhdontaan valtion omistamalla alueella on oltava kaivosviranomaisen lupa.

PÄÄTÖS

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto myöntää kaivoslain (621/2011) nojalla edellä mainitulle hakijalle kullanhuuhdontaluvan lupatunnuksella HL2016:0012.

Perustelut: Hakija on osoittanut, että kaivoslaissa (621/2011) säädetyt edellytykset täyttyvät eikä kaivosviranomaisen selvityksen (liite 3) perusteella luvan myöntämiselle ole kaivoslaissa säädettyä estettä
Kaivoslaki (621/2011) 45 § ja 50 §.

Kullanhuuhdontaluvan haltijalla on tässä luvassa mainitulla kullanhuuhdonta-alueella yksinoikeus etsiä ja kartoittaa maaperässä esiintyvää kultaa, ottaa talteen ja hyödyntää maaperässä esiintyvää kultaa huuhtomalla sekä ottaa talteen ja hyödyntää huuhdonnan sivutuotteena irtomaasta löytyvät platinahiput sekä jalo- ja korukivet.

Kullanhuuhdonta-alueen tiedot

Pinta-ala: 7,0 ha
Alueen nimi: Välioja
Sijainti: Inari, Sotajoen sivuhaara. Metsähallituksen hallinnoima valtionmaa, Hammastunturin erämaa-alue. Alueen sijainti ja rajat ilmenevät tämän päätöksen liitetystä kartasta (liite 2)

Päätöksen täytäntöönpano

Kullanhuuhdontalupaan perustuvat toimenpiteet saa aloittaa, kun siihen oikeuttava lupapäätös on lainvoimainen ja luvassa määrätty vakuus on asetettu. Jos kullanhuuhdontalupaan perustuvat toimenpiteet edellyttävät muualla lainsäädännössä vaadittua lupaa, saa toimenpiteen kuitenkin aloittaa vasta, kun asianomainen lupapäätös on lainvoimainen tai toiminnan aloittamiseen on saatu oikeus asiassa toimivaltaiselta viranomaiselta.

Lupamääräykset

Päätöksen voimassaolo

Kullanhuuhdontalupa on voimassa neljä (4) vuotta päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

Perustelut: Hakemuksen mukaisesti. Kullanhuuhdonnan ei katsota aiheuttavan yleiselle tai yksityiselle edulle sellaista vahinkoja tai haittaa, että luvan voimassaoloaikaa olisi lyhennettävä.

Menetelmät

Tämä lupa oikeuttaa lapiokaivun suorittamiseen lupa-alueella.

Perustelut: Lupahakemuksen mukaisesti

Kullanhuuhdonta-alueen kunnossapito

Kullanhuuhdonta on rajoitettava välttämättömiin toimenpiteisiin. Kullanhuuhdontaluvan nojalla tapahtuvasta toiminnasta ja muusta kullanhuuhdonta-alueen käytöstä ei saa aiheutua haittaa ihmisten terveydelle tai vaaraa yleiselle turvallisuudelle, olennaista haittaa muulle elinkeinotoiminnalle, merkittäviä muutoksia luonnonolosuhteissa, harvinaisten tai arvokkaiden luontoesiintymien olennaista vahingoittumista, merkittävää maisemallista haittaa tai muille lähistöllä olevien alueiden käyttötarpeille haittaa tai vahinkoa eikä vahinkoa alueella sijaitseville kulttuurihistoriallisesti arvokkaille rakennuksille ja niiden pihapiirille. Kullanhuuhdontaluvan haltijan on pidettävä kullanhuuhdonta-alue sellaisessa kunnossa, että se jatkuvasti täyttää turvallisuuden vaatimukset eikä haitallisia ympäristövaikutuksia aiheudu.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 24 §.

Poronhoidolle aiheutuvien haittojen vähentäminen

Kullanhuuhdontaluvan haltijan on estettävä porojen joutuminen jyrkkäreunaisiin kaivukuoppiin tai luiskattava kaivannot siten, ettei niistä aiheudu vaaraa alueella liikkuville poroille tai porotalouden harjoittajille. Lupa-alueelle ei saa virittää puiden väliin naruja tai muuta vastaavaa, joka voi aiheuttaa vaaratilanteita alueella mahdollisesti liikkuville.

Perustelut: Alue kuuluu Hammastunturin paliskunnan alueeseen. Lupamääräyksessä mainituilla toimenpiteillä vähennetään kullanhuuhdonnasta poronhoidolle aiheutuvia haittoja erityisellä poronhoitoalueella. Myös tämän luvan muissa lupamääräyksissä kielletään olennaisen haitan aiheuttaminen muille elinkeinoille sekä määrätään aiheutuneiden vahinkojen ja haittojen korvaamisesta. Alueen läheisyydessä ei ole erityisiä porotalouden rakenteita.

Saamelais- ja koltta-asioihin liittyvät määräykset

Kullanhuuhdontaluvan haltijan on huolehdittava, ettei toiminnasta yksin tai yhdessä muiden vastaavien lupien tai alueiden muiden käyttömuotojen kanssa aiheudu sellaista haittaa, joka olennaisesti heikentäisi edellytyksiä harjoittaa saamelaiselinkeinoja taikka muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria. Mikäli olennaista haittaa aiheutuu, toiminta on keskeytettävä ja aiheutunut haitta korjattava välittömästi.

Perustelut: Alue sijaitsee saamelaisten kotiseutualueella. Annetuissa lausunnoissa esiin tulleet saamelaislinkeinojen harjoittamiseen ja saamelaiskulttuurin ylläpitämiseen liittyvät yksilöidyt asiat on otettu huomioon tämän luvan lupamääräyksissä.

Kullanhuuhdonta koskeva selvitysvelvollisuus

Kullanhuuhdontaluvan haltijan tulee vuosittain toimittaa Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle selvitys talteen otetun kullan ja käsitellyn irtomaan määrästä sekä rakentamisesta kullanhuuhdonta-alueella ja muusta alueen käytöstä.

Selvityksen tulee sisältää:

- 1) talteen otetun kullan määrä grammoina
- 2) käsitellyn irtomaan määrä irtokuutiometreinä
- 3) käytetyt tutkimus- ja työmenetelmät
- 4) kultanhuuhdonta-alueella työskentelevien henkilöiden määrä henkilötyöpäivinä
- 5) työskentelyaika kultanhuuhdonta-alueella
- 6) tehdyt maisemointi- ja jätehuoltotoimenpiteet

Selvitys on jätettävä kaivukautta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 28 §, asetus kaivostoiminnasta (391/2012) 9 §.

Kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma ja sen noudattaminen

Kullanhuuhdontaluvan haltijan on noudatettava viranomaiselle toimittamaansa kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmaa.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 25 §. Kullanhuuhtoja on velvollinen huolehtimaan maa- ja kivennaisjätteen synnyn ehkäisemisestä, sen haitallisuuden vähentämisestä sekä jätteen hyödyntämisestä tai käsittelemisestä.

Vakuus

Kullanhuuhdontaluvan haltijan on asetettava 1200 euron pankkitalletusvakuuden Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle kaivoslakiin perustuvasta toiminnasta aiheutuneen vahingon ja haitan korvaamista sekä kaivoslain mukaisten jälkitoimenpiteiden suorittamista varten. Vakuutta voidaan pitää riittävänä toiminta huomioiden.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 10 luku 107 §. Vakuus määräytyy kaivumenetelmän, -määrän ja alueen ominaisuuksien perusteella. Alueella harjoitetaan lapiokaivua. Alue on kohtalaisen helposti saavutettavissa.

Ilmoitus kultanhuuhdonta-alueen maastotöistä

Kullanhuuhdontaluvan haltijan on ilmoitettava etukäteen kirjallisesti alueen hallinnasta vastaavalle Metsähallitukselle sekä alueen paliskunnalle ja saamelaiskäräjille kaikista maastotöistä, jotka voivat aiheuttaa vahinkoa tai haittaa. Maastotöitä koskevassa ilmoituksesta on käytävä ilmi:

- 1) töistä vastaavan henkilön nimi sekä yhteystiedot;
- 2) arvioitu maastotöiden aloitusajankohta ja kesto;
- 3) tarkempi selvitys, mitä maastotöitä tehdään sekä mitä työmenetelmiä ja koneita käytetään;
- 4) arvio toimenpiteiden määrästä;
- 5) alueella työskentelevien henkilöiden lukumäärä;
- 6) arvio maastotöiden vaikutuksista ympäristöön;
- 7) tarvittaessa selvitys muista seikoista, joilla voi olla merkitystä.

Maastotöitä koskevaan ilmoitukseen on liitettävä kartta, johon on merkitty alue, jolla maastotöitä tullaan tekemään. Ilmoitus on tehtävä viimeistään kuukautta ennen maastotöihin ryhtymistä.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 27 §, Asetus kaivostoiminnasta (391/2012) 7 §.

Jälkitoimenpiteet

Kun kullanhuuhdontalupa on rauennut tai peruutettu, on kullanhuuhdontaluvan haltijan saatettava kullanhuuhdonta-alue välittömästi yleisen turvallisuuden vaatimaan kuntoon, poistettava rakennukset ja rakennelmat sekä laitteet, huolehdittava alueen kunnostamisesta ja siistimisestä sekä saatettava alue mahdollisimman luonnonmukaiseen ja maisemallisesti tyydyttävään tilaan. Kullanhuuhdontaluvan haltijan on tehtävä viipymättä kirjallinen ilmoitus Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle ja Metsähallitukselle, kun edellä mainitut toimenpiteet on saatettu loppuun. Ilmoitus on kuitenkin tehtävä viimeistään vuoden kuluttua luvan raukeamisesta tai peruuttamisesta. Ilmoituksen tulee sisältää tieto jälkitoimenpiteiden päättymispäivästä sekä kuvaus toteutetuista jälkitoimenpiteistä.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 29 §.

Korvaus alueen hallinnasta vastaavalle viranomaiselle

Kullanhuuhdontaluvan haltijan on suoritettava Metsähallitukselle vuotuista korvausta 50 euroa hehtaarilta. Kullanhuuhdontakorvaus on ensimmäiseltä vuodelta maksettava viimeistään 30 päivänä siitä, kun kullanhuuhdontalupa on tullut lainvoimaiseksi tai kaivosviranomaisen on antanut määräyksen päätöksen täytäntöönpanosta muutoksenhausta huolimatta. Seuraavina vuosina korvaus on maksettava viimeistään 15 päivänä maaliskuuta.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 102 §.

Vahinkojen ja haittojen korvaaminen kullanhuuhdonta-alueella

Kullanhuuhdontaluvan haltijan on korvattava kullanhuuhdonta-alueella tapahtuvasta kaivoslakiin perustuvasta toiminnasta aiheutuneet vahingot ja haitat, jollei jonkin toimenpiteen osalta korvauksesta toisin säädetä.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 103 §.

Luvan muuttaminen

Mikäli kullanhuuhdonta koskevien toimenpiteiden määrässä, laadussa tai aikataulussa tapahtuu sellainen muutos, että lupamääräyksiä on tarpeen tarkistaa, on luvanhaltijan

haettava kullanhuuhdontaluvan muuttamista kaivosviranomaiselta.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 69 §.

Luvan jatkaminen

Mikäli luvan voimassaoloa halutaan jatkaa, tulee hakemus luvan voimassaolon jatkamiseksi toimittaa kaivosviranomaiselle viimeistään kaksi kuukautta ennen luvan voimassaolon päättymistä. Hakemukseen tulee liittää lupaharkinnan kannalta tarpeelliset ja luotettavat selvitykset alueella harjoitetun toiminnasta ja siitä, että alueella on edelleen edellytyksiä löytää kultaa.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 66 §, asetus kaivostoiminnasta (391/2012) 27 §.

Rakentaminen

Hakemuksessa alueelle ei ole haettu lupaa rakentamiselle.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 26 §. Huuhdonta-alueen ulkopuolelle sijoittuvaan majoittumiseen tulee hakea lupa Metsähallitukselta.

Maastoliikenne

Kullanhuuhdonta-alueella ja sen ulkopuolella tapahtuva maastoliikenne edellyttää maastoliikennelain mukaisen luvan maanomistajalta.

Perustelut: Maastoliikennelaki (1710/1995) 2 luku 4§

Lupahakemuksen käsittely

Lupahakemuksesta tiedottaminen

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on tiedottanut tästä hakemuksesta kuuluttamalla siitä 30 päivän ajan Turvallisuus- ja kemikaaliviraston sekä Inarin kunnan ilmoitustauluilla. Lausunnot ja mielipiteet on tullut toimittaa viimeistään 21.9.2017.

Lausuntopyynnöt ja lausunnot hakemuksesta

Hakemuksesta on lähetetty lausuntopyynnöt ja saatu lausunnot seuraavasti:

1) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Hammastunturin paliskunnalle 22.8.2017

Hammastunturin paliskunta ei ole antanut lausuntoa hakemuksesta
Hammastunturin paliskunnan poroisännän lausunto 20.12.2016
Hammastunturin paliskunta ei vastusta lapiokaivuu lupia.

2) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Metsähallitukselle 22.8.2017

Metsähallituksen lausunto 14.9.2017

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on pyytänyt Metsähallitukselta lausuntoa koskien Juhani Kallioniemen kultanhuuhdontalupahakemusta HL2016:0012. Haettu alue sijaitsee Vuijeminhaaran ja Pahaojan välissä olevaan Sotajokeen laskevaan Väliojaan Hammastunturin

erämaa-alueella Inarin kunnassa. Alueella (7 ha) on tarkoitus harjoittaa lapiokaivua. Maata käsitellään noin 40 m³ kaivukaudessa.

Hakijan esittämistä tiedoista poiketen kulku alueelle tapahtuu Pahaojan pysäköintialueelta jalkaisin. Metsähallitus ei myönnä pitkäkestoisia maastoliikennelupia Pahaojan pysäköintialueelta lähtevälle maastouralle n. 0,5 km matkalle, vaan ainoastaan kertaluontoisia lupia.

Haetulta alueelta ei tällä hetkellä tunneta uhanalaisten lajien esiintymiä tai huomioitavia luontotyyppisiä. Alue kuuluu valtakunnallisesti arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön Ivalojoen kulta-alue. Alueelta tai sen välittömästä läheisyydestä ei tunneta muinaismuistolain (17.6.1963/295) suojaamia muinaisjäännöksiä, rakennusperintökohteita tai muita kulttuuriperintökohteita. Sotajoen alueella on aloitettu kullankaivu jo 1870-luvulla, ja on huomioitava, että yli 100-vuotiaat kullankaivuuseen liittyvät jäännökset on suojeltu muinaismuistolain. Muinaismuistolain suojaamat kiinteät muinaisjäännökset ovat rauhoitettuja muistoina Suomen aikaisemmasta asutuksesta ja historiasta. Jos maata kaivettaessa tai muuta työtä suoritettaessa tavataan kiinteä muinaisjäännos, on työ muinaisjäännoksen kohdalta heti keskeytettävä ja ilmoitettava kohde Museovirastolle tarpeellisia toimenpiteitä varten. Ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa kiinteän muinaisjäännoksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen on kielletty. Myös muut alueella mahdollisesti olevat kulttuuriperintökohteet, kuten nuoremmat kullankaivun historiaan liittyvät jäännökset, tulee ottaa huomioon maankäytössä.

Metsähallitus pyytää Turvallisuus- ja kemikaalivirastoa muistuttamaan kaivajaa seuraavista asioista mahdollisen kullanhoidontaluvan myöntämisen yhteydessä:

- Kaivutoiminta tulee tapahtua siten, että alapuoliseen vesistöön ei pääse liettymistä aiheuttavaa mineraaliaineista eikä ravinteita. Maa-ainesten pääsy alapuoliseen vesistöön voidaan estää riittävällä veden kierrätyksellä ja saostusaltailta.
- Kaivutyöhön liittyvä leiriytyminen ja muu toiminta tulee tapahtua kullanhoidontalueen sisäpuolella. Mahdollisille rakennelmille ja rakennuksille on hankittava etukäteen luvat.
- Kaivukauden päättyessä jyrkät kaivantojen reunat on luiskattava. Reunat on myös merkittävä maastoon riittävän näkyvästi porotaloutta haittaamattomalla tavalla.
- Metsähallituksen kanssa on sovittava mm. seuraavista asioista:
 - Pystypuiden kaataminen on kielletty. Mikäli kullanhoidonta-alueella on puustoa tutkimustyön esteenä, on puiden poistamisesta sovittava ennakkoon.
 - Metsähallitus myy tarvittaessa maapuuta polttopuiksi.
 - Maastoajoneuvoilla liikkuminen metsäautoteiden ulkopuolella on luvanvaraista. Lupa haetaan Metsähallitukselta.

Metsähallitus katsoo, että kullanhuuhdentaluvan saaja on kaikilta osin vastuussa Metsähallitukselle ja/tai kolmannelle osapuolelle kaivutoiminnasta mahdollisesti aiheutuvista vahingoista.

Lausuntopyynnössään Tukes pyysi samalla kaivoslain 38 §:n nojalla myös Metsähallituksen perusteltua näkemystä alueen hallinnasta vastaavana viranomaisena hakemuksen mukaisen toiminnan vaikutuksesta saamelaisten oikeudelle alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää kieltään ja kulttuuriaan huomioiden alueen läheisyydessä olevat muut vastaavat luvat ja muut maankäyttömuodot. Hallituksen esityksessä kaivoslaista todetaan, että arvioinnissa olisi lähinnä tarpeen kiinnittää huomiota saamelaiskulttuurin kannalta tärkeänä pidettävään poronhoitoon kohdistuviin vaikutuksiin.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksessä 4. helmikuuta 2015 (taltionumero 275, Saamelaiskäräjien valitus ympäristölupa-asiassa, joka koski koneellista kullankaivua) todetaan seuraavasti: ”Nyt puheena olevassa asiassa on kysymys pienessä mittakaavassa tapahtuvasta kullankaivusta alueella, jota käytetään tähän tarkoitukseen vain osa vuotta ja silloinkin tiukkojen lupamääräysten puitteissa. Sanotulla toiminnalla ei aiheuteta haittaa saamelaiskulttuurille ja vaikutukset saamelaisten perinteiselle elinkeinolle, kuten poronhoidolle, kalastukselle, metsästykselle tai ympäröivälle luonnolle jäävät hyvin paikallisiksi.”

Kyseisen kullanhuuhdentalupahakemuksen osalta Metsähallitus viittaa edellä mainittuun korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen.

Metsähallitus toteaa kuitenkin, että kaikkien Saariselkä-Kuttura-Ivalojoki -alueen kullanhuuhdentalupa-alueiden yhteisvaikutuksia saamelaiskulttuurin harjoittamiselle Metsähallituksen Luontopalvelut ei osaa arvioida.

3) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Inarin kunnalle 22.8.2017
Inarin kunnan lausunto 15.9.2017

Hakemus kohdistuu alueelle, jolla ei ole voimassa olevia kunnallisia kaavoja.

4) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle 22.8.2017
Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunto 15.9.2017

Kullanhuuhdentalupa-alue sijaitsee Inarin kunnassa Hammastunturin erämaa-alueella Sotajokeen laskevalla purolla.

Osa Hammastunturin erämaa-alueesta on erämaa-alueen rajauksesta poikkeavasti (pääosin suppeampana, joiltakin osin hieman laajempina) liitetty Euroopan Unionin Natura 2000 — suojelualueverkostoon.

Tässä huuhdontalupahakemuksessa oleva alue sijoittuu erämaa-alueelle, joka ei kuulu Natura 2000-alueeseen. Erämaa-alueita on perustettu alueiden erämaaluonteen säilyttämiseksi, saamelaiskulttuurin ja luontaiselinkeinojen turvaamiseksi sekä luonnon monipuolisen käytön ja sen edellytysten kehittämiseksi. Kaivoslain 3 §:n mukaan, lupa- tai muuta asiaa ratkaistaessa ja muutoin kaivoslain mukaan toimittaessa sovelletaan muun muassa luonnonsuojelulakia ja erämaalakia. Erämaa-alueella toimittaessa on otettava huomioon erämaalain säännökset ja tavoitteet, erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma ja Metsähallituksen alueelle mahdollisesti antamat käytännön ohjeet. Kullanhuuhdonta-alue sijoittuu Hammastunturin paliskunnan alueelle ja on Saamelaisten kotiseutualuetta.

Luontoarvojen suojelu

Kullanhuuhdonta-alueella ei Hertta-rekisterin Eliöt-tieto kannan mukaan (SYKE) ole luonnonsuojelulain 42 §:n nojalla koko maassa rauhoitettujen kasvilajien, 46 §:n uhanalaisten lajien tai 47 §:n erityisesti suojeltavien lajien esiintymiä ja eläinten havaintopaikkoja, eikä luontodirektiivin liitteiden II ja IV lajien esiintymiä ja eläinten havaintopaikkoja.

Mikäli alueella havaitaan edellä mainittuja lajeja, on huuhdontatoiminta järjestettävä siten, että siitä ei aiheudu luonnonsuojelulaissa kiellettyä seurausta, kuten lajin heikentämistä tai häviämistä eikä lajin elinympäristön heikentämistä tai tuhoutumista.

Tarvittaessa edellä mainitut laji- ja luontotyyppiesiintymät, samoin kuin vesilain nojalla suojellut lähteet, on rajattava huuhdonta-alueen ulkopuolelle, ellei esiintymien säilymistä voida turvata muilla toimenpiteillä.

Kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmat, vesiensuojelu
Hakemukseen on liitetty kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmaa.

Suunnitelman mukaan toiminnasta aiheutuvat ympäristövaikutukset ovat pääsääntöisesti vähäisiä. Huuhdonnassa käytetty vesi johdetaan aiemmin kaivettuihin kuoppiin, joita voidaan käyttää veden kierrätykseen sekä —imeytykseen maaperään.

Huuhdottavan aineksen käsittely tulee järjestää siten, että samentumista aiheuttavan humuksen ja kiintoaineksen joutuminen vesistöön estetään myös tulva-ajat huomioon ottaen.

Yhteisvaikutusten kautta yksittäiselläkin paikalla on vaikutusta alapuoliseen vesistöön. Kun vesistöalueella voi olla suurikin määrä huuhdontapaikkoja, on vaara, että toiminnasta aiheutuvalla yhteiskuormituksella on vesistön tilaa heikentävä vaikutus. Huuhdottavan aineksen käsittely tulee järjestää siten, että samentumista aiheuttava humuksen ja kiintoaineksen joutuminen alapuoliseen vesistöön estetään myös tulva-ajat huomioon ottaen.
Kalatalous

Huuhdontavesistöllä on tavallisesti, aivan vähäisiä latvapurojen yläosia lukuun ottamatta, kalataloudellista merkitystä sekä kalojen oleskelualueena, että kulkureittinä ja myös kutu- ja poikastuotantoalueena. Tämä on huuhdontatoiminnassa otettava huomioon siten, että puronvarsi pensaineen ja puustoineen säilytetään mahdollisimman suurelta osin luonnontilassa ja huolehditaan em. veden laatuun kohdistuvien heikentävien vaikutusten estämisestä.

Kulttuurihistoria ja rakentaminen

Kullanhuuhdontakulttuuriarvot on kaivutoiminnassa turvattava, mikäli sellaisia on haetulla huuhdonta-alueella. Kullanhuuhdontalupahakemuksen yhteydessä alueelle ei haeta lupaa rakentaa rakennuksia tai rakenteita.

Kulkeminen alueelle

Alueelle kulku tapahtuu Pahaojan parkkialueelta olemassa olevaa tieuraa pitkin, loppumatka jalkaisen. Erämaa-alueille uusien teiden tai tieurien rakentaminen ei erämaalain mukaan ole sallittua (erämaalaki 5 §).

Moottoriajoneuvon käyttö maastossa edellyttää maanomistajan luvan (maastoliikennelaki 4 §)

5) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Saamelaiskäräjille 22.8.2017

Saamelaiskäräjien lausunto 13.9.2017

Saamelaiskäräjät viittaa ko. lupahakemusten osalta Palsiojan sekä Sota- ja Uijemjokien alueen kullanhuuhdontalupahakemuksista aikaisemmin lausumaansa.

Saamelaiskäräjien yhteislausunto hakemuksista 1.3.2017 siltä osin kuin se koskee kyseessä olevaa lupaa

Saamelaiskäräjät esittää Ivalojokeen laskevien Sota-, Uijem- ja Kyläjokien sekä niihin laskevien haarojen varsilla harjoitettavaa kullanhuuhdontoimintaa koskevassa lausunnossaan näkemyksensä siitä, 1) millaisia vaikutuksia kullanhuuhdontoiminnasta sekä muut vireillä olevat ja vastaavat lupahakemukset) ko. alueella aiheutuisi saamelaisten perustuslaillisille oikeuksille ylläpitää ja kehittää kieltään ja kulttuuriaan, 2) tulisiko näiden vaikutusten valossa kullanhuuhdontoiminnalle myöntää lupia, sekä 3) voidaanko vaikutuksia poistaa lupamääräyksin.

Saamelaiskäräjät huomauttaa, että kaivosviranomaisen olisi tullut selvittää kaivoslain 38 §:n mukaisesti luvanmukaisen toiminnan vaikutukset ottaen huomioon alueen muut vastaavat luvat, lupahakemukset sekä muut käyttömuodot (mm. metsätalous) sekä ko. alueen merkitys saamelaisten oikeuden kannalta alkuperäiskansana jo ennen lausuntopyynnön toimittamista Saamelaiskäräjille. Ko. lupa-alue sijaitsee Hammastunturin paliskunnan Kutturin siidan ainoalla, jäljellä olevalla talvilaidunalueella ja siten haittaa poronhoitoa, mikä olisi tullut tuoda esiin lausuntopyynnössä. Lausuntopyynnössä ei edelleenkaan esitetä 38 §:n mukaista arviota ko. hakemuksen mukaisen toiminnan sekä muiden vastaavien lupien, lupahakemusten ja muiden käyttömuotojen (mm. metsätalous) vaikutuksista saamelaisten oikeuteen ylläpitää ja kehittää kulttuuriaan, tässä erityisesti poronhoitoa. Vasta em. selvityksen perusteella kaivosviranomaisen voi arvioida, voidaanko lupaa kaivoslain 50 §:n nojalla myöntää.

Saamelaiskäräjät vastustaa kullanhuuhdontalupien (sekä otsikossa mainitun että muiden vireillä olevien) myöntämistä ko. alueelle, koska lupahakemuksissa kuvatussa toiminnasta yhdessä alueen muun kullanhuuhdontoiminnan sekä alueen muiden käyttömuotojen

(erityisesti metsätalous) kanssa aiheutuisi jäljempänä esitetyin tavoin kaivoslain 50 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohtien tarkoittamaa olennaista heikennystä saamelaisten edellytyksiin harjoittaa alueella perinteisiä saamelaiselinkeinoja - erityisesti poronhoitoa ja kalastusta -, sekä huomattavaa haittaa poronhoidolle, joita ei voida lupamääräyksin poistaa. Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan lupaa ei tule myöskään poronhoitolain 2 §:n 2 momentin perusteella myöntää luvan mukaisesta toiminnasta poronhoidolle aiheutuvan huomattavan haitan vuoksi.

2. Vireillä olevat kullanhuuhdontalupahakemukset lupaharkinnassa

Kaivosviranomaisen näkemyksen mukaan vireillä olevia kullanhuuhdontalupahakemuksia, joista kaivosviranomaisen mukaan valtaosa on jatkohakemuksia voimassa oleville luville tai ”hakija on harjoittanut alueella saman laatuista kullanhuuhdontaa aikaisemminkin”, ei voida ottaa lupaharkinnassa huomioon, koska ”ne eivät vaikuta millään tavalla maankäyttöön” (saamelaiskäräjälain 9 §:n mukainen neuvottelu 28.11.2016). Tällainen tulkinta on vastoin kaivoslain velvoitteita, sillä sekä kaivoslain 38 § että 50 § edellyttävät, että käsiteltävän kullanhuuhdontaluvan sekä alueen läheisyydessä olevien voimassa olevien vastaavien lupien (38 §) lisäksi lupaharkinnassa selvitetään ja otetaan huomioon vastaavat luvat (50 §) tai alueen muut käyttömuodot (sekä 38 ja 50 §) sekä niiden yhteisvaikutus (50 § 1 momentin 1 kohta).

Yleisten laintulkintasääntöjen mukaan lakia on tulkittava siten, että kulloinkin kyseessä oleva tulkinta vastaa lain tarkoitusta sekä mahdollisimman hyvin muuta ympäröivää lainsäädäntöä, eikä ole ristiriidassa perustuslain kanssa. Näin ollen kaivoslakia on tulkittava ottaen huomioon lain tarkoitus ja muu lainsäädäntö (tässä erityisesti perustuslaki, saamelaiskärjälaki, erämaalaki ja poronhoitolaki). Saamelaisten alkuperäiskansaoikeudet on turvattu perustuslaissa (perustuslain 17.2 §, 22§). Kaivoslain 1 §:n 4 momentissa erikseen todetaan, että kaivoslaissa tarkoitettu toiminta sovitetaan yhteen saamelaisten kotiseutualueella siten, että saamelaisten oikeudet alkuperäiskansana turvataan. Hallituksen esityksessä lisäksi edellytetään, että kaivoslakia tulkitaan ja sovelletaan siten, että em. oikeudet turvataan (HE 273/2009 vp, s. 70, 1 § 4 momentin yksityiskohtaiset perustelut). Kaivoslaissa viitataan myös mm. poronhoitolakiin, jonka 2.2 § kieltää erityisesti poronhoitoon varatun maan käyttämisen sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle.

Kaivosviranomaisen tulkinta lupaharkinnassa huomioon otettavista maankäyttömuodoista ei vastaa kaivoslain sisältöä. Tulkinta lisäksi estää kaivoslain (ml. siinä säädetyn saamelaiskulttuurin heikentämiskiellon) tarkoituksen toteutumisen ja synnyttää ristiriidan kaivoslain ja muun lainsäädännön välille. Tulkinta vaarantaa myös saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksien turvaamistavoitteen toteutumisen ja on siten ristiriidassa perustuslain kanssa. Kaivoslain säännöksillä ei ole mahdollista sivuuttaa muuta lainsäädäntöä (HE 273/2009 vp, s. 72, 3 §:n yksityiskohtaiset perustelut). Kullanhuuhdontatoiminnan luonteen vuoksi kullanhuuhdontatoiminnasta syntyvät vaikutukset eivät rajoitu kullanhuuhdontaluvan voimassaoloaikaan, vaan vaikutukset kumuloituvat ja niiden vaikutus

ympäristöön ja siten saamelaisten oikeuteen ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan jatkuvat pitkään kullanhuuhdontatoiminnan loppumisen jälkeenkin. Yhteisvaikutuksia arvioitaessa on joka tapauksessa otettava huomioon vireillä olevat luvat, jotka koskevat alueita, joilla jo on harjoitettu kaivutoimintaa riippumatta siitä, onko kysymys esimerkiksi aiemmin voimassa olleen luvan uusimisesta vanhalle vai luvasta uudelle toimijalle. Lupien myöntämisessä kokonaan uusille alueille taas tulisi arviointi suorittaa erityistä huolellisuutta noudattaen ja ottaen huomioon kyseessä olevan alueen kaikki muu maankäyttö. Yksittäisellä alueella vallitsevien maankäyttömuotojen yhteisvaikutusten arviointia ei siten tule rajoittaa sen perusteella, onko kyse voimassa olevasta luvasta vai ei. Muunlainen tulkinta olisi kaivoslain 38 ja 50 §: ien tarkoituksen vastainen.

3. Hakemuksen keskeinen sisältö ja alueen kullanhuuhdontatoiminta

Kullanhuuhdontatoiminta, ml. lausuttavana oleva, Hammastunturin paliskunnan alueella keskittyy Ivalojokeen laskevien Sota-, Uijem- ja Kyläjokien sekä niihin laskevien haarojen varsille, osittain Hammastunturin erämaa-alueelle. Alue sijaitsee saamelaiskäräjälain 4 §:ssä tarkoitettulla saamelaisten kotiseutualueella, jossa saamelaisilla on kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto (perustuslaki 121 § 4 mom.). Lisäksi kullanhuuhdonta-alueet sijaitsevat poronhoitolain 2.2 §:n mukaisella erityisesti poronhoitoon varatulla alueella, jossa maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle. Kullanhuuhdontatoiminta alueella keskittyy Hammastunturin paliskunnan yhden siidan (ns. Kutturan siidan, joka muodostuu viidestä poroperheestä) alueelle, joka hoitaa porojaan Ivalojoen eteläpuolisella, Sallivaaran, Lapin ja Ivalon paliskuntien raja-aitoihin ulottuvalla alueella. Kullanhuuhdonta-alueet sijaitsevat lisäksi Kutturan siidan porojen ainoalla talvilaidunalueella, sillä alueella on harjoitettu ja harjoitetaan edelleen voimakasta metsätaloutta. Talvella porot kaivavat Sota- ja Uijemjokien alueen kuivia jokitörmäkankaita ja kuruja varpuja ja jäkäliä syödäkseen.

Ottaen huomioon kullanhuuhdonta-alueen sijainti ja aluetta koskevat em. käyttörajoitukset, sekä kaivoslain 34 §:n, 38 §:n ja 50 §:n 1 ja 3 kohtien vaatimukset olisi hakijan tullut hakemuksessaan arvioida toimintansa vaikutuksia saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksiin. Nyt hakija toteaa yleispiirteisesti, että ”vaikutukset saamelaisten elinkeinon harjoittamiseen ovat hyvin vähäiset”. Näin siitäkin huolimatta, että kulta kaivetaan Sotajokeen laskevan ojan varrella, alueen suoaluetta käytetään ”selkeytymisaltaana” ja alueella on useita rakennelmia. Luvanhakijoiden tulee kullanhuuhdantalupaa hakiessaan näyttää toteen, ettei toiminnasta aiheudu sellaista haittaa, joka muodostaisi luvan myöntämisen esteen. Saamelaiskäräjien arvion mukaan toiminnasta aiheutuu yhdessä muiden käyttömuotojen (muut kullanhuuhdantaluvat ja -hakemukset sekä metsätalous) kanssa olennaista heikennystä saamelaisten edellytyksiin harjoittaa saamelaisten kotiseutualueella perinteisiä saamelaiselinkeinoja tai muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria (ks. alla) sekä huomattavaa haittaa poronhoidolle, minkä vuoksi hakemusta on pidettävä tältä osin puutteellisena, eikä lupaa voida myöntää.

4. Toiminnan vaikutukset saamelaiskulttuuriin

4.1. Vaikutukset saamelaiseen poronhoitoon

Hammastunturin paliskunnan kokonaispinta-ala on kaivosviranomaisen ilmoituksen mukaan noin 252 000 ha. Kaivosviranomaisen toimittaman lausuntopyynnön (20.1.2017) mukaan Hammastunturin paliskunnan alueelle sijoittuu 32 kpl kullanhuuhdontaan oikeuttavia lupia (yht. noin 110 ha), sekä 43 kpl vireillä olevia lupahakemuksia (kaivosviranomaisen tilannekatsaus 28.11.2016). Hammastunturin paliskunnan alueella harjoitettava kullanhuuhdonta toiminta keskittyy kuitenkin yhden siidan/tokkakunnan (5 perhettä), eikä koko paliskunnan alueelle. Kaivoslain 50 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohtien mukaisten luvan myöntämisen esteiden arvioinnissa kullanhuuhdonta toiminnan vaikutusten arviointi suhteessa paliskunnan kokonaispinta-alaan johtaisikin väistämättä vääriin johtopäätöksiin, sillä kullanhuuhdonta toiminta Hammastunturin paliskunnassa ei jakaudu koko 252 000 ha alueelle. Näin ollen, jotta kaivoslain 1, 38 sekä 50 §:ssä asetetut velvoitteet täyttyisivät lupaharkinnassa, kullanhuuhdonta toiminnan sekä alueen muiden käyttömuotojen yhteisvaikutuksia poronhoitoon ei voida arvioida ainoastaan paliskuntatasolla. Sen sijaan lupaharkinnassa tulee kiinnittää huomiota sekä ko. alueen siidan että koko paliskunnan edellytyksiin harjoittaa perinteisiä saamelaiselinkeinoja taikka muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria (tässä erityisesti poronhoitoa), ottaen huomioon ao. siidan harjoittamisedellytykset ja niissä mahdollisesti tapahtuvien muutosten vaikutus koko paliskunnan edellytyksiin harjoittaa perinteisiä saamelaiselinkeinoja taikka muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria.

Kullanhuuhdonta toiminta keskittyy pääosin Sota- ja Uijemjokien sekä niihin laskevien oijen/purojen varsille, noin 25 neliökilometrin laajuiselle alueelle. Sota- ja Uijemjokien alueella on Kutturin siidan poronhoidolle keskeinen merkitys: Sotajoen poroerotusaita johdin- ja syöttöaitoineen (joita pitkin porot kuljetetaan erotusaitaan), jossa siida käsittelee poronsa, sijaitsee kullanhuuhdonta-alueen välittömässä läheisyydessä – kullanhuuhdonta toiminta ulottuu johdinaidan suulle saakka. Sotajoen poroerotusaita on käytössä sekä kesäisin, syksyisin että talvisin. Kullanhuuhdonta-alue (kokonaisuutena) sijaitsee lisäksi Kutturin siidan ainoalla, jäljellä olevalla talvilaidunalueella ja erityisesti Sota- ja Uijemjokien alueen rantatörmät ovat korvaamattomia siidan porojen ravinnonsaannille talvella. Sota- ja Uijemjokien alueen merkitys porojen talviravintoalueena on korvaamaton, koska alueella ei ole säilynyt vanhoja luppometsiä ja jäkäläkankaita voimakkaan metsätaloustoiminnan vuoksi. Alueella poroja hoitavaan siidaan kuuluvan Jarmo Haatajan mukaan porojen kuljetus on vaikeutunut sekä talviravinnon saatavuus heikentynyt kullanhuuhdonta toiminnan vuoksi (henk. koht. tiedonanto 9.-10.11.2016).

Kaivosrekisterin karttapalvelun (25.11.2016) mukaan Sota- ja Uijemjokien sekä niihin laskevien sivuhaarojen alueelle sijoittuu yhteensä 29 voimassa olevaa kullanhuuhdontaan oikeuttavaa lupaa sekä 48 vireillä olevaa lupahakemusta. Lisäksi Kyläjoen ja siihen laskevan haaran varrella on 4 voimassa olevaa kullanhuuhdonta lupaa ja 3 lupahakemusta. Yhteensä Sota- ja

Uijemjokien, noin 25 km² laajuiselle alueelle, kohdistuu siis kaivoslain mukaisia lupia ja lupahakemuksia yhteensä 77 kpl. Näistä 7 sisältyy sekä voimassaoleviin lupiin että vireillä oleviin hakemuksiin, koska hakija on hakenut jatkolupaa ennen voimassaolevan kullanhuuhdontaluvan päättymistä. Kullanhuuhdontaluvat (sekä voimassa ja vireillä olevat yhdessä) aiheuttaa Sota- ja Uijemjokien sekä niihin laskevien haarojen alueella kaivoslain 50 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohtien tarkoittamaa olennaista heikennystä ja huomattavaa haittaa Kutturin siidan poronhoidolle: Mikäli kaivosviranomaisen myöntää kaikki haetut, vireillä olevat luvat, on esimerkiksi Sotajoki miltei koko pituudeltaan (alku- ja loppupään n. 3 km pituista osuutta lukuun ottamatta) kullanhuuhdontakäytössä, eikä sen varsia voida enää hyödyntää porojen talvilaidunalueena. Myös porojen kuljettaminen Sotajoen erotusaitaan vaikeutuu entisestään ja voi jopa estyä, etenkin jos kullanhuuhdontalupia myönnetään Hammastunturin ja Ivalon paliskuntien väliaidan läheisyyteen (erityisesti mm. Annabellanojan, Moberginojan ja Harrijoen alueelle): kullanhuuhdontatoiminnan vuoksi perinteisten kuljetusreittien käytön estyminen on johtanut siihen, että siidan porot voidaan kuljettaa Sotajoen erotusaitaan ainoastaan kullanhuuhdonta-alueen itäpuolelta Hammastunturin ja Ivalon paliskunnan väliaitaa pitkin tai Sota- ja Uijemjokien länsi- ja eteläpuolelta, jolloin kuljetusmatka kasvaa useita kymmeniä kilometrejä. Kullanhuuhdontatoiminta Sota- ja Uijemjokien alueella on siten jo vaikeuttanut huomattavasti ja olennaisella tavalla Hammastunturin paliskunnan Kutturin siidan poronhoitoa. Koska ko. kuljetusreitit ovat kullanhuuhdontatoiminnan vuoksi ainoat jäljellä olevat kuljetusreitit kohti Sotajoen erotusaitaa kullanhuuhdontatoiminnan estettyä porojen perinteiset kulkureitit, vaarana on, että Sotajoen erotusaidan käyttö estyy kokonaan, mikäli kaikki haetut luvat myönnetään. Sotajoen erotusaidassa käsitellään kaikki Kutturin siidan porot ja se on käytössä ympärivuotisesti. Kullanhuuhdontatoiminta ulottuu Sotajoen erotusaitaan saakka. Jatkolupia tai uusia kullanhuuhdontalupia ei voida siten Sota- ja Uijemjokien varsille tai niihin laskevien haarojen varsille enää myöntää, koska ne yhdessä alueen muiden käyttömuotojen (metsätalous) kanssa aiheuttavat kaivoslain 50 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdissa tarkoitetun luvan myöntämisen esteen. Kullanhuuhdontatoiminnasta (ml. voimassa sekä vireillä olevat luvat ja lupahakemukset) yhdessä muiden alueen käyttömuotojen (erityisesti metsätalous) aiheutuvaa olennaista heikennystä alueen saamelaisten edellytyksiin harjoittaa alueella perinteistä saamelaista elinkeinoaan poronhoitoa ja huomattavaa haittaa poronhoidolle ei myöskään voida estää lupamääräyksin, koska ko. kuljetusreitit ovat ainoat jäljellä olevat kuljetusreitit kohti Sotajoen erotusaitaa. Kullanhuuhdontatoiminnan ajallinen rajoittaminen tai lupa-alueiden pienentäminen ei poista ko. haittaa, sillä saamelaisessa poronhoidossa poro ei ole karjatuotannollinen eläin, joka on tottunut ihmiseen, vaan se laiduntaa vapaana luonnossa ja etenkin kesällä säikkyy ihmisiä ja ääniä. Näin ollen toimenpiteeksi porojen kulkureittien ja siten Sotajoen poroerotusaidan käytön turvaamiseksi ei riitä, että jokivarteen jätetään pieni alue tätä varten ja muu alue annetaan kullanhuuhdontatoiminnan käyttöön.

Kullanhuuhdontatoiminta (ml. voimassa sekä vireillä olevat luvat ja lupahakemukset) Kutturin siidan ainoalla talvilaidunalueella aiheuttaa lisäksi kaivoslain 50 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdissa

tarkoitettun luvan myöntämisen esteen, koska se heikentää merkittävästi Kutturin siidan porojen talviravinnon saatavuutta. Kullanhuuhtontatoimintaa harjoitetaan siidan porojen ainoalla talvilaidunalueella; alueen voimakkaan metsätaloustoiminnan sekä laajojen suoalueiden vuoksi porojen talvilaidunalueet rajoittuvat jokien varsille. Kullanhuuhtonnalla, erityisesti koneellisella, on tutkimusten mukaan suoria ja pitkäaikaisia negatiivisia vaikutuksia alueen luontotyyppeihin, kasvillisuuteen ja lajistoon - kullanhuuhtonnasta on todettu edistävän alkuperäisten lajien korvautumista kulttuurivaikutteisille pihuille ja tienvarsille ominaisilla lajeilla, erityisesti tehokkaasti leviävillä pioneirilajeilla (Lapin ELY-keskus & Metsähallitus 2009). Tutkimusten mukaan kasvillisuuden palautuminen ennalleen kullanhuuhtontatoiminnan jälkeen kestää useita kymmeniä vuosia (esimerkiksi Luttojoen varrella kasvillisuus ei ole edelleenkään palautunut 1800-luvun lopun kullankaivun jäljiltä), joten talviravinnon saatavuudessa kullanhuuhtontatoiminnasta aiheutuvat muutokset ovat erittäin pitkäikäisiä. Esimerkiksi Lemmenjoen kansallispuistossa tehdyn tutkimuksen mukaan alueen alkuperäiset luontotyypit ja kasvillisuus tuhoutuvat kokonaan ja paikallinen lajisto ja kasvillisuus muuttuvat pysyvästi koneellisessa kullanhuuhtonnassa, eivätkä konekaivetut alueet vielä kymmenenkään vuoden jälkeen maisemoinnista muistuta luonnontilaista maisemaltaan, luontotyyppiltään eikä lajistoltaan. Sen sijaan niin luontotyyppi, kasvillisuus kuin maisemakin olivat edelleen kulttuurivaikutteisia ja vastasivat tyyppiltään lähinnä maa-aineksen ottoalueita. (Lapin ELY-keskus & Metsähallitus 2009: 57-59.) Vaikka kyseessä ei ole koneellinen kullankaivu, Sota- ja Uijemjokien alueelle kohdistuu merkittävä määrä kullanhuuhtontalupia ja -hakemuksia, joiden yhteisvaikutukset saamelaiselle poronhoidolle, ottaen huomioon alueen merkitys Kutturin siidalle, ovat merkittävät kaivutavasta riippumatta. Lisäksi on huomioitava, että kaivoslain muutokset ovat mahdollistaneet myös lapiokaivuluissa entistä suurempien maamäärien käsittelyn luvan voimassaolon aikana. Talvilaidunalueilla kullanhuuhtonnasta aiheutuvat vaikutukset ovat vieläkin pitkäikäisempiä, sillä esimerkiksi jäkälän kasvu on erittäin hidasta ja siten koneellisesta kullanhuuhtonnasta johtuvia laidunmenetyksiä voidaan pitää pysyvinä.

Mikäli Kutturin siidan porojen talviravinnon saatavuus kullanhuuhtontatoiminnan vuoksi entisestään heikkenee, on siidan joko siirryttävä ruokintaan tai perinteiseltä alueeltaan pohjoisemmaksi muiden Hammastunturin paliskunnan siidojen alueille. Vastaavasti siirtyminen muiden siidojen alueelle johtaisi laidunten kulumiseen ja poronhoidon harjoittamisedellytysten heikkenemiseen paliskunnan muilla alueilla, jolloin osa poroperheistä joutuisi väistämättä lopettamaan elämäntapansa. Saamelaisen poronhoidon jatkuvuus alueella edellyttää, ettei siida joudu menettämään lisää laidunalueitaan. Esimerkiksi Sotajoella osalta tilanne olisi kaikkien haettujen lupien myöntämisen jälkeen se, että Sotajoella olisi 54 voimassaolevaa kullanhuuhtontalupaa, noin 16 km pituisella jokiosuudella, joissa ainakin yhdeksällä harjoitettaisiin koneellista kullanhuuhtontaa. Ainoastaan Sotajoella alku- (n. 2,5 km pituinen osuus) ja loppupää (n. 3 km pituinen osuus) jäisivät kullanhuuhtontatoiminnan ulkopuolelle, ja siten porojen talvilaidunalue- ja kuljetuskäyttöön. Mikäli porot eivät enää pääsisi ylittämään Sotajokea, menettäisi siida/tokkakunta n. 16 km²

kokoisen laidunalueen kullanhuuhtontatoiminnan vuoksi. Ruokkimiseen siirtyminen johtaisi siten perinteisen saamelaisen poronhoidon loppumiseen alueella, koska saamelainen poronhoitoperinne muuttuisi ja poronhoidosta tulisi kannattamatonta. Poronhoidolla on keskeinen merkitys alueen saamelaisille, sillä poronhoidon käytänteiden avulla saamen kieli, kulttuuri ja perinteinen tieto siirtyvät sukupolvelta toiselle. Porosta saadaan myös pääosa saamen käsitoissa tarvittavasta materiaalista. Mikäli poronhoidon harjoittamisedellytykset alueella katoavat kullanhuuhtontatoiminnan vuoksi, katoaa poronhoidon myötä vähitellen myös alueen saamelainen kulttuuri ja kieli.

Tässä yhteydessä Saamelaiskäräjät haluaakin muistuttaa, että kaivoslain 1 §:n mukaan lain tarkoituksen toteuttaminen edellyttää yleisten ja yksityisten etujen turvaamista ottaen erityisesti huomioon:

- 1) kaivostoiminnan harjoittamisen edellytykset;
- 2) kiinteistöjen omistajien ja yksityisten haitankärsijöiden oikeusasema;
- 3) toiminnan vaikutukset ympäristöön ja maankäyttöön sekä luonnonvarojen säästävää käyttöä.

Tässä yhteydessä esimerkiksi kohdan 2. haitankärsijöiden oikeusaseman huomioon ottaminen tarkoittaa lähtökohtaisesti sitä, etteivät toiminnasta muille alueen käyttäjille aiheutuvat haitat saa toiminnan seurauksena kasvaa suhteettoman suuriksi toiminnasta saatavaan hyötyyn nähden. Lupaviranomaisen on KHO:n ratkaisukäytännön (KHO 1999:14) mukaan lisäksi otettava huomioon YK:n kansainvälisiä oikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen (KP-sopimus), perustuslain 17 §:n 3 momentti ja poronhoitolain 2 §:n 2 momentti kaivoslainsäädännön mukaisia viranomaispäätöksiä tehtäessä (HE 273/2009 vp: 203). KP-sopimuksen 27 artiklan mukaan kansallisiin, uskonnollisiin ja kielellisiin vähemmistöihin kuuluvilta henkilöiltä ei saa muun ohessa kieltää oikeutta yhdessä muiden ryhmänsä jäsenten kanssa nauttia omasta kulttuuristaan. Artiklassa tarkoitettu kulttuurikäsitys kattaa myös saamelaiskulttuuriin olennaisena osana kuuluvan poronhoidon sekä kalastuksen. (HE 273/2009 vp: 203). KP-sopimuksen toimeenpanoa valvovan YK:n ihmisoikeuskomitea on linjannut, että erilaiset luontoympäristöön vaikuttavat hankkeet saamelaisten kotiseutualueella, kuten kaivostoiminta, hakkuut ja muut vastaavat toimet, jotka sellaisenaan eivät muodostaisi KP-sopimuksen 27 artiklan loukkausta, saattavat kuitenkin olla yhteisvaikutuksiltaan sellaisia, että ne heikentävät olennaisesti tai estävät saamelaisia nauttimasta omasta kulttuuristaan. Harkittaessa rikkooko toimenpide 27 artiklaa, tulee ottaa huomioon aiempien ja muiden suunniteltujen toimenpiteiden vaikutus. YK:n ihmisoikeuskomitean mukaan (KP-sopimus) 27 artikla merkitsee muun muassa velvollisuutta taloudellisten toimenpiteiden suunnittelemiseen ja toteuttamiseen siten, että saamelaisten elinkeinojen, kuten poronhoidon, taloudellinen kannattavuus säilyy (HE 214/2013 vp: 112). Ottaen huomioon kullanhuuhtonnasta alueen saamelaiselle poronhoidolle aiheutuvat merkittävät haitat ja vastaavasti yksittäisille toiminnanharjoittajille aiheutuvat hyödyt, ei kullanhuuhtontalupia voida myöntää intressivertailun perusteella.

Mikäli paliskunta joutuu edelleen luopumaan vähäisistä jäljelle jääneistä laidunalueistaan, siidan laidunkiertojärjestelmä murentuu, eikä laidunten kantokyky kykene enää ylläpitämään alueen saamelaisten elintapaa ja kulttuurimuotoa, poronhoitoa. Ottaen huomioon Sota- ja Uijemjokien ja niihin laskevien haarojen varsilla voimassa ja vireillä olevat kaivoslain mukaiset luvat ja lupahakemukset (25.11.2016 tilanteen mukaan yht. 77 kpl) - puhumattakaan niiden vaikutusalueista tai metsätalouden aiheuttamista haitoista poronhoidolle - on selvää, että saamelaiselle poronhoidolle aiheutettu olennainen haitta on jo saavutettu, eikä kullanhuuhdontalupia voida enää myöntää ko. alueelle. Saamelaiskäräjät vastustaa sekä nyt lausuttavana että vastaavien vireillä olevien kullanhuuhdontalupahakemusten myöntämistä, koska kullanhuuhdonta-alueiden pienentäminen tai toiminta-ajan rajoittaminen tai ajallinen siirtäminen eivät poista kullanhuuhdonta-alueiden toiminnasta, ottaen huomioon erityisesti metsätaloudesta aiheutuvat vaikutukset, aiheutuvia negatiivisia yhteisvaikutuksia ja riitä turvaamaan siidan poronhoidon harjoittamisedellytyksiä alueella.

Ottaen huomioon kullanhuuhdonta-alueen sijainti ja merkitys alueen saamelaisille sekä kullanhuuhdonnan arvioidut yhteisvaikutukset alueen saamelaiskulttuurille ja poronhoidolle, olisi kullanhuuhdontalupien myöntämistä pidettävä myös perustuslain 17.3 §:n sekä YK:n kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen (KP-sopimus) artiklan 27 vaatimusten vastaisena. Saamelaiskäräjät vastustaa kullanhuuhdontalupien (ml. lausuttavana oleva ja muut vireillä olevat lupahakemukset) myöntämistä em. syistä ja katsoo, ettei olennaista haittaa voida estää lupamääräyksiä kullanhuuhdonta-alueen sijainnista ja alueen merkityksestä johtuen.

4.2. Vaikutukset saamelaiseen kalastukseen

Sota-, Uijem- ja Kyläjoilla sivuhaaroineen on lisäksi merkitystä alueen saamelaisten edellytyksille harjoittaa perinteistä elinkeinoaan kalastusta: Sekä Sotajoki, johon mm. Uijemjoki laskee, Kyläjoki että myös Ivalon paliskunnan alueella sijaitseva Palsioja, jonne keskittyy vastaavasti Ivalon paliskunnan alueella tapahtuva kullanhuuhdonta-alueiden toiminta, laskevat Ivalojokeen. Ivalojoeksi, kuten myös Lemmenjoen kullanhuuhdonta-alueen vesistöt, laskevat edelleen Inarijärveen. Inarin alueen saamelaiseen kulttuuriin kuuluu olennaisesti poronhoidon, käsityön ja keräilyn ohella myös kalastus. Kala on tärkeä osa saamelaisten ruokataloutta ja kalastus osa saamelaisten monielinkeinollista kulttuurimuotoa. Inarijärven merkitys inarinsaamelaisten kulttuurille on keskeinen.

Ivalojoella on erittäin merkittävä rooli saamelaisten kalastusmahdollisuuksien turvaamisessa, sillä Ivalojoeksi on Inarijärven vaeltavan taimenen tärkein lisääntymisjoki. Inarijärven

taimenkannasta noin 70 % on peräisin Ivalojoen vesistöstä (RKTL 2010). Vaeltavan taimenen lisääntymisalue ulottuu Ivalojoen pääuomassa Hammastunturin erämaa-alueen läpi Lemmenjoen kansallispuiston alueelle. Taimenen osalta jokainen sivupuro aina latvoille asti turvaa Ivalojoen alkuperäisen taimenkannan olemassaolon. (Metsähallituksen lausunto Pohjois-Suomen ympäristölupavirastolle 20082). Ivalojoen alaosa, johon Sotajoki ja sen valuma-alue sekä Palsioja kuuluvat, on taas tärkeää Inarijärvestä nousevan pohjasiian kutualuetta. (Metsähallitus 2012: 3.)

Keskeinen ongelma kullanhuuhton negatiivisten vesistövaikutusten ennaltaehkäisemisessä ja siten vedenlaadun, luonnon monimuotoisuuden sekä saamelaisen kalastusmahdollisuuksien turvaamisessa Ivalojoen ja sen sivu-uomien ja edelleen koko Inarijärven vesistön alueella on ajantasaisen, kattavan ja luotettavan tiedon puuttuminen vesistöjen tilasta. Ivalojoen varrella harjoitetaan intensiivisesti kullanhuuhtontaa, eikä kullanhuuhton vaikutuksia Ivalojoen ja sen sivu-uomien veden laatuun ja edelleen kalastoon ja muuhun eliöstöön sekä kuinka pitkälle vaikutukset ulottuvat ole tutkittu Sotajoella vuosina 2005 ja 2010 tehtyä kalastotarkkailua lukuun ottamatta. Ympäristönsuojelulaki toki velvoittaa ympäristölupavelvolliset toiminnanharjoittajat (ts. koneellisen kullanhuuhton harjoittajat) tarkkailemaan toimintansa vaikutuksia veden laatuun ja ympäristöön (YSL 8 § 3 kohta), mutta laajempaa vedenlaatuselvitystä ei Ivalojoen ja sen valuma-alueella ole toistaiseksi tehty.

Lisäksi tilanteen alueilla, joissa kulta kaivetaan usealla kullanhuuhtonta-alueella lapiolla, tekee entistä ongelmallisemmaksi se, ettei vastaavaa velvoitetta ympäristönsuojelulain nojalla aseteta lapiokaivajille: Lapiokaivussa ei yleensä kierrätetä vettä tai käytetä laskeutusaltaita, vaan huuhtontavesi valuu suoraan vesistöön (Lapin Kullankaivajain Liitto Ry:n Koneellisen kullankaivun yhteistarkkailuraportti Ivalojoen-Sotajoen alueelta 2011: 4), joten erillisten kullanhuuhtonta-alueiden yhteisvaikutukset vedenlaatuun voivat olla huomattavia. Tällainen tilanne on Sota- ja Uijemjokien alueella: Alueelle kohdistuu yhteensä 77 kpl kaivoslain mukaista kullanhuuhtontalupaa ja -hakemusta (joista 7 sisältyy sekä lupiin että hakemuksiin), joista valtaosassa harjoitetaan lapiokaivua. Näin ollen em. velvoite ei koske suurinta osaa alueen toiminnanharjoittajista. Sota- ja Uijemjoet laskevat edelleen Ivalojokeen, jonka vedenlaatua kuormittavat myös muiden Ivalojokeen laskevien vesistöjen varrella harjoitettava kullanhuuhtonta sekä mm. metsätalouden ja taajama-alueiden päästöt. Toki ympäristönsuojelulain 6 § sekä 7 § edellyttävät toiminnanharjoittajaa, riippumatta siitä, harjoittaako hän luvanvaraista toimintaa vai ei, (6 §) olemaan selvillä toimintansa ympäristövaikutuksista, ympäristöriskeistä ja niiden hallinnasta sekä haitallisten vaikutusten vähentämismahdollisuuksista sekä (7.1 §) järjestämään toimintansa niin, että ympäristön pilaantuminen voidaan ehkäistä ennakolta tai sitä rajoitetaan, mutta varsinaisia lupamääräyksiä (toimenpiteitä) pilaantumisen ehkäisemiseksi ei aseteta, eikä niiden toteuttamista valvota samalla tavalla kuin ympäristölupavelvollisten kohdalla. Lisäksi kaivoslain 24 § kieltää aiheuttamasta haittaa ihmisten terveydelle tai vaaraa yleiselle

turvallisuudelle, merkittäviä muutoksia luonnonoloissa, harvinaisten tai arvokkaiden luontoesiintymien olennaista vahingoittumista, merkittävää maisemallista haittaa ja vahinkoa alueella sijaitseville kulttuurihistoriallisesti arvokkaille rakennuksille ja niiden pihapiirille. Kaivosviranomaisen ei toistaiseksi ole kuitenkaan asettanut konkreettisia lupamääräyksiä haitan todelliseksi ehkäisemiseksi, vaan edellyttänyt, että kullanhuuhtoja pitää kullanhuuhtonta-alueen ”sellaisessa kunnossa, että se täyttää jatkuvasti turvallisuuden vaatimukset eikä haitallisia ympäristövaikutuksia aiheudu” (ks. esim. HL2012:0077 koskeva päätös 22.5.2013). Kaivoslain 29 § velvoittaa toiminnanharjoittajaa saattamaan alue mahdollisimman luonnonmukaiseen ja maisemallisesti tyydyttävään tilaan, mutta vedenlaadun tai kalakantojen ennallistamiseen ei suoraan velvoiteta. Kaivosviranomaisen lapiokaivuluvissa asettamaa vakuutta toiminnasta aiheutuneen vahingon ja haitan korvaamista sekä kaivoslain mukaisten jälkitoimenpiteiden suorittamista varten ei ainakaan toistaiseksi ole Saamelaiskäräjien tiedon mukaan käytetty vedenlaadulle ja kalakannoille aiheutuneiden haittojen korvaamiseksi.

Saamelaiskäräjät haluaa muistuttaa, että perustuslain 20 §:n mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille ja että julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöön koskevaan päätöksentekoon. Kullanhuuhtonnalla on tutkittu olevan suoria ja pitkäaikaisia negatiivisia vaikutuksia veden laatuun, vesistöjen pohjaeläimistöön, sekä kalastoon, erityisesti taimenkantaan. Kullankaivun vaikutuksia Lemmenjoen kansallispuistossa tehtyjen selvitysten mukaan kullanhuuhtonta on aiheuttanut vesistön rehevöitymistä, kuormitettujen alueiden lajiston monimuotoisuuden alenemista ja jokivesien vedenlaadun heikkenemistä – veden samentumista havaittiin n. 30 kilometrin päässä kullanhuuhtonta-alueiden alapuolella. Viimeksi kesällä 2016 tehtiin Lapin Ely-keskukselle lukuisia ilmoituksia veden samentumisesta kullanhuuhtonta-alueilla sekä Lemmenjoella että Ivalojoen vesistöalueella. Lemmenjoella muun muassa sameus- ja kiintoainepitoisuudet olivat tutkimuksen mukaan kaivutoiminnan vaikutusalueilla 10–50-kertaiset, raudan 2-30-kertaiset ja alumiinin 4-70-kertaiset luonnontilaisiin alueisiin verrattuna. Kullanhuuhtonnan on todettu heikentävän kalakantoja ja niiden monimuotoisuutta, sillä pohjan liettyminen tuhoaa lohikaloille niin siialle kuin harjuksellekin tärkeitä kutu- ja poikastuotantoalueita. Esimerkiksi Vaskojoen taimentuotanto on pienentynyt kullankaivun johdosta. Lemmenjoella kuormitettujen vesialueiden alumiinipitoisuudet olivat niin korkeita, että ne ylittivät kirjolohelle määritetyn LC50-arvon (pitoisuus, jossa 50 % koe-eläimistä kuolee) ja Metsähallitus on todennut, etteivät alueen jokivedet täytä enää talousvedelle asetettuja vaatimuksia. (Lapin ELY-keskus & Metsähallitus 2009.) Metsähallituksen mukaan kaivutoiminnan jatkuminen ja lisääminen vähentää kalakantojen monimuotoisuutta ja vaarantaa osaltaan alkuperäisten kalakantojen selviytymistä.

Ottaen huomioon, että 1) Sota- ja Uijemjokien alueelle kohdistuu yhteensä 77 kpl voimassa olevia ja haettuja kullanhuuhtontalupia, 2) ettei lapiokaivussa yleensä kierrätetä vettä tai

käytetä laskeutusaltaita, vaan huuhdontavesi valuu suoraan vesistöön, sekä 3) ettei kaivosviranomainen ole toistaiseksi asettanut riittäviä lupamääräyksiä veden ja ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi (kaivoslain 24 ja 29 §) ja siten saamelaisten kalastusmahdollisuuksien turvaamiseksi kaivoslain 50 §:n mukaisesti, Saamelaiskäräjät katsoo, että kullanhuuhdontatoiminnasta ko. alueella yhdessä muiden alueen käyttömuotojen kanssa heikentää olennaisesti saamelaisten edellytyksiä harjoittaa perinteisiä saamelaiselinkeinoja taikka muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria. Tämän vuoksi Saamelaiskäräjät katsoo, ettei vireillä olevia ja vastaavia haettuja kultanhuuhdontalupia tule myöntää Sota- ja Uijemjokien sekä niihin laskevien haarojen varsille. Tästä syystä Saamelaiskäräjät lisäksi vastustaa myös Kyläjokeen laskevien haarojen varrelle kohdistuvia kultanhuuhdontalupahakemuksia; Kyläjoki laskee niin ikään Ivalojokeen.

Saamelaiskäräjät haluaa muistuttaa, että Suomi on sitoutunut biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen (BD-sopimus) tavoitteisiin biologisen monimuotoisuuden suojelusta ja kestävästä käytöstä sekä näiden tavoitteiden entistä tehokkaampaan toimeenpanoon hidastaa merkittävästi vuoteen 2020 mennessä biologisen monimuotoisuuden häviämistä. Suomi on sitoutunut BD-sopimuksen artiklojen 8(j)3 ja 10(c)4 toimeenpanoon, ja siten perinteisen saamelaisen luonnonkäytön, kuten poronhoidon, keräilyn ja kalastuksen, edellytysten turvaamiseen. Saamelainen perinteinen luonnonkäyttö, kuten kalastus ja luonnonlaitumiin perustuva poronhoito, ylläpitää saamelaisten luonnon monimuotoisuuteen liittyvää perinteistä tietoa ja käytänteitä, joilla on merkitystä biologisen monimuotoisuuden suojelussa ja kestävässä käytössä. Em. tavoitteet on huomioitu kaivoslaissa: kaivoslain tarkoituksena on yhteiskunnallisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä kaivostoiminnan edistämisen ohella turvata saamelaisten alkuperäiskansaoikeudet. Mikäli perinteisen saamelaisen luonnonkäytön edellytykset heikkenevät kultanhuuhdonnan myötä, katoaa myös saamelaisten luontoon ja luonnon monimuotoisuuteen liittyvä perinteinen tieto, jolla on tunnustettu olevan suuri merkitys luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön turvaamisessa. Kultanhuuhdonnan mahdollistaminen saamelaisen perinteisen luonnonkäytön, ml. poronhoidon, keräilyn ja kalastuksen, edellytysten kustannuksella olisi myös ristiriidassa kaivoslain tarkoituksen ja BD-sopimuksen sitoumusten kanssa.

5. Yhteenveto

Kaivoslain 50 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohtien mukaan kultanhuuhdontalupaa ei saa myöntää, jos luvan mukainen toiminta 1) yksin tai yhdessä muiden vastaavien lupien tai alueiden muiden käyttömuotojen kanssa olennaisesti heikentäisi saamelaisten kotiseutualueella edellytyksiä harjoittaa perinteisiä saamelaiselinkeinoja taikka muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria; 3) aiheuttaisi erityisellä poronhoitoalueella huomattavaa haittaa poronhoidolle.

Saamelaiskäräjien arvion mukaan kultanhuuhdonta ko. alueella aiheuttaisi kaivoslain 50 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdissa tarkoitettua olennaista ja huomattavaa haittaa, jota ei

Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan voida poistaa lupamääräyksiin lupahakemuksen sijainti ja merkitys huomioon ottaen. Ottaen huomioon kullanhuuhdonta-alueen sijainti ja merkitys alueen saamelaisille sekä kullanhuuhdonnan edellä arvioidut vaikutukset alueen saamelaiskulttuurille (ml. poronhoidolle ja kalastukselle), olisi kullanhuuhdentalupien myöntämistä pidettävä myös perustuslain 17.3 §:n, poronhoitolain 2.2 §:n, YK:n KP-sopimuksen artiklan 27 vaatimusten sekä BD-sopimuksen sitoumusten vastaisena. Saamelaiskäräjät vastustaa kullanhuuhdentaluvan myöntämistä em. syistä ja katsoo, ettei olennaista haittaa voida estää lupamääräyksiin kullanhuuhdonta-alueen sijainnista ja alueen merkityksestä johtuen.

Saamelaiskäräjien yhteislausunto koskee kullanhuuhdentalupahakemuksen HL2012:0079 lisäksi kaikkea kullanhuuhdontoa toimintaa (ml. jo vireillä olevat sekä vastaavat kullanhuuhdentalupahakemukset) Ivalojokeen laskevien Sota-, Uijem- ja Kyläjokien sekä niihin laskevien haarojen varsilla. Saamelaiskäräjät säilyttää oikeutensa lausua vireille tulevasta kullanhuuhdentaluvista myös erikseen, mikäli katsoo sen tarpeelliseksi. Rakentaminen kullanhuuhdonta-alueelle on kaivoslain 26 §:n 1 momentin mukaan lähtökohtaisesti kielletty, eikä sitä tule Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan sallia ilman erittäin painavia perusteita.

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston kannanotto lausunnoissa ja muistutuksissa esitettyihin yksilöityihin vaatimuksiin

Kullanhuuhdontaan tarvitaan lainvoimainen kullanhuuhdentalupa tai lupapäätöksen yhteydessä kaivosviranomaisen antama kaivoslain 169 §:n mukainen täytäntöönpanolupa ennen toimenpiteiden aloittamista. Kullanhuuhdentalupahakemus ei oikeuta hakijaa tekemään alueella mitään toimenpiteitä, jotka eivät kuulu jokamiehen oikeuteen. Näin ollen hakemuksen vireilläolo ei oikeuta maankäyttöön eikä siten voi aiheuttaa haittaa saamelaiskulttuurille.

Lupamääräyksessä kullanhuuhdonta-alueen kunnossapidosta todetaan, että luvan mukaisesta toiminnasta ei saa aiheutua haitallisia ympäristövaikutuksia.

Muut lausunnoissa esitetyt seikat on otettu päätöksessä huomioon lupamääräyksillä.

Muistutukset ja mielipiteet

Muistutuksia ja mielipiteitä ei ole jätetty.

Hakijan selitys

Hakijalta ei ole pyydetty selitystä.

Päätösmaksu

Päätösmaksu 700 €. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnan palvelukeskus lähettää laskun hakijalle.

Perustelut: Asetus Turvallisuus- ja kemikaaliviraston maksullisista suoritteista (1579/2015)

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta kaivoslain (621/2011) 162 §:n nojalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeudelta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Päätöksestä perittävästä maksusta voidaan valittaa samassa järjestyksessä kuin pääasiasta. Valitusaika on 30 päivää tämän päätöksen antopäivästä. Liitteenä olevasta valitusosoituksesta ilmenee, miten muutosta haettaessa on meneteltävä.

Päätöksestä tiedottaminen

Päätöksestä tiedotetaan kaivoslain (621/2011) 58 §:n mukaisesti. Lupapäätös liitteineen toimitetaan postitse hakijalle. Jäljennös päätöksestä toimitetaan niille, jotka ovat tätä erikseen pyytäneet sekä niille kunnille, ELY-keskuksille ja muille viranomaisille, joille asiasta sen käsittelyn aikana on annettu tieto tai joilta on pyydetty lausunto. Jäljennös päätöksestä toimitetaan myös saamelaiskäräjille ja paliskunnalle.

Päätöksen antamisesta ilmoitetaan niille, jotka ovat tehneet muistutuksen asiassa tai ovat ilmoitusta erikseen pyytäneet, sekä niille asianosaisille, joita asia erityisesti koskee. Päätöksen antamisesta kuulutetaan alueen kunnan ilmoitustaululla.

Sovelletut säännökset

Kaivoslaki (621/2011)

Asetus kaivostoiminnasta (391/2012)

Asetus Turvallisuus- ja kemikaaliviraston maksullisista suoritteista (1579/2015)

Lisätietoja

Lisätietoja antaa Katja Palo, puh. 029 5052 191, etunimi.sukunimi@tukes.fi

Pasi Molkoselkä
Ylitarkastaja

Katja Palo
Ylitarkastaja

LIITTEET

Liite 1. Valitusosoitus

Liite 2. Kartta alueesta (1:10 000)

Liite 3. Selvitys kullanhuuhtontaluvan myöntämisen esteistä

Liite 4. Ohjeet vakuuden asettamiseen

Liite 5. Panttaussitoumus

TIEDOKSI Hammastunturin paliskunta
Inarin kunta
Lapin Ely-keskus
Metsähallitus
Saamelaiskäräjät

VALITUSOSOITUS

Valitusviranomainen

Päätökseen saa hakea muutosta valittamalla sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä pääosa tässä päätöksessä tarkoitettusta alueesta sijaitsee. Toimivaltainen hallinto-oikeus on mainittu valitusosoituksen lopussa. Valituskirjelmä osoitetaan valitusviranomaiselle ja se on toimitettava valitusajassa hallinto-oikeuden kirjaamoon.

Valitusaika

Määräaika valituksen tekemiseen on kolmekymmentä (30) päivää tämän päätöksen antopäivästä.

Valitusoikeus

Päätöksestä voivat valittaa ne, joiden etua, oikeutta tai velvollisuutta asia saattaa koskea, sekä vaikutusalueella ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuinympäristön viihtyisyyden edistämiseksi toimivat rekisteröidyt yhdistykset tai säätiöt, asianomaiset kunnat, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja muut asiassa yleistä etua valvovat viranomaiset, saamelaiskäräjät sillä perusteella, että luvassa tarkoitettu toiminta heikentää saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan ja kolttien kyläkokous sillä perusteella, että luvassa tarkoitettu toiminta heikentää kolttia-alueella kolttien elinolosuhteita ja mahdollisuuksia harjoittaa elinkeinoja.

Valituksen sisältö

Valituskirjelmässä on ilmoitettava

- 1) päätös, johon haetaan muutosta
- 2) miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi
- 3) perusteet, joilla muutosta vaaditaan
- 4) valittajan nimi ja kotikunta
- 5) postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa

Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatijana on joku muu henkilö, valituskirjelmässä on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.

Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä, ellei valituskirjelmää toimiteta sähköisesti (telekopiona tai sähköpostilla).

Valituksen liitteet

Valituskirjelmään on liitettävä

- 1) päätös, johon haetaan muutosta valittamalla, alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- 2) asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo

- aikaisemmin toimitettu viranomaiselle
3) asiamiehen valtakirja

Valituskirjelmän toimittaminen perille

Valituskirjelmän voi viedä valittaja itse tai hänen valtuuttamansa asiamies. Valituskirjelmä liitteineen voidaan myös lähettää postitse, telekopiona tai sähköpostilla. Postiin valituskirjelmä on jätettävä niin ajoissa, että se ehtii perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen aukioloajan päättymistä. Hallinto-oikeudessa kirjaamon aukioloaika on klo 8.00–16.15. Sähköisesti (telekopiona tai sähköpostilla) toimitetun valituskirjelmän on oltava toimitettu niin, että se on käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä.

Valittajalta peritään hallinto-oikeudessa **oikeudenkäyntimaksu** 250 euroa. Oikeudenkäyntimaksua ei peritä, jos hallinto-oikeus muuttaa valituksenalaista päätöstä muutoksenhakijan eduksi. Tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetussa laissa (1455/2015) on erikseen säädetty eräistä tapauksista, joissa maksua ei peritä.

Toimivaltaisen hallinto-oikeuden yhteystiedot muutoksenhakua varten:

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus

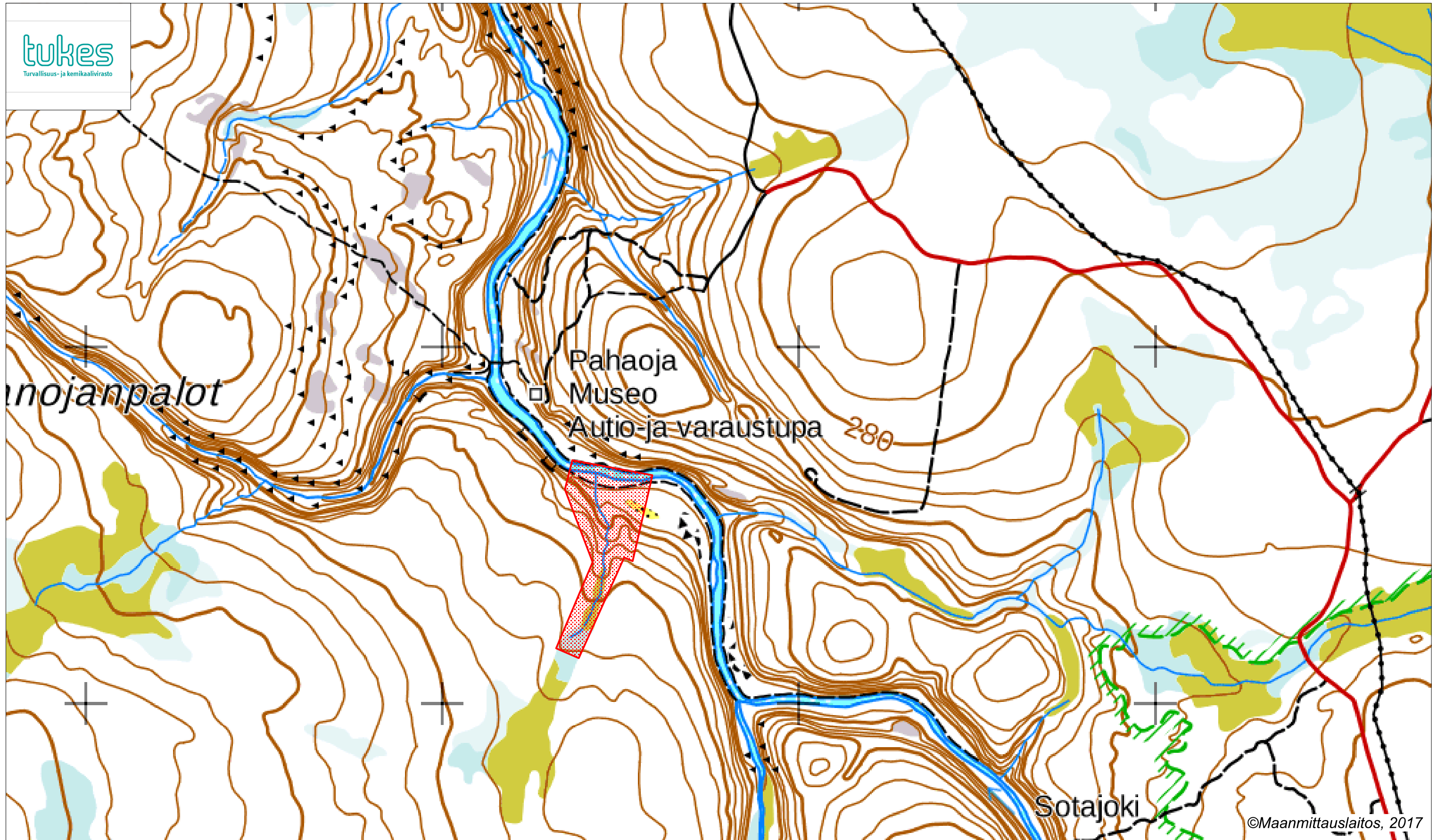
Käyntiosoite: Isokatu 4, OULU

Postiosoite: PL 189, 90101 OULU

Faksi: 029 56 42841

Sähköposti: pohjois-suomi.hao@oikeus.fi

Puhelin: 029 56 42800 (vaihde)

Selvitys kullanhuudontaluvan HL2016:0012 mahdollisista myöntämisen esteistä

Yleistä kullanhuudonnasta

Kullanhuudonta on ollut pienenevä maankäyttömuoto koko 2000-luvun ajan. Esimerkiksi vuonna 2000 kullanhuudontaan oikeuttavia lupia on ollut voimassa yli 400, kun tällä hetkellä vastaava määrä on 193. Hakemuksia on vireillä 119. Hakemuksista yhteensä 61 hakemusta on jatkohakemuksia hakemushetkellä voimassa olleille luvulle. Näistä 15 kpl on jatkohakemuksia nyt voimassaoleville luvulle. (lähde: Kaivosrekisteri 9.10.2017). Lisäksi kullanhuudontaan varattujen alueiden keskikoko on pienentynyt noin 20% viimeisen viiden vuoden aikana.

Kullanhuudonnan mahdollinen vaikutus saamelaiskulttuuriin selvitetään paliskunnittain, koska poronhoito on tärkeä osa saamelaiskulttuuria ja se on alueiden käytön kannalta herkkä elinkeino. Koska paliskuntien alueet on selkeästi rajattu aidoilla, kaivoslain mukaisen kullanhuudonnan vaikutukset saamelaiskulttuurille rajoittuvat pääasiallisesti sen paliskunnan alueeseen, jolla kullanhuudontaa harjoitetaan. Kullanhuudontaluvan nojalla ei saa harjoittaa toimintaa, joka vaikuttaa vesistöön. Mikäli tällaista toimintaa on suunniteltu lupa-alueella harjoitettavan, tulee toimintaan olla ympäristö- tai vesilupa. Näissä luvissa toimivaltainen viranomainen on Pohjois-Suomen aluehallintovirasto.

Lupa-alueen kuvaus

Kullanhuudontalupa-alue HL2016:0012 (7,0 ha) sijoittuu Hammastunturin paliskunnan alueelle ja Hammastunturin erämaa-alueelle, Vuijeminhaaran ja Pahaojan välissä olevaan Sotajokeen laskevaan Väliojaan. Lupaa on haettu 4 vuodeksi.

Hammastunturin paliskunnan kokonaispinta-ala on noin 252000 ha, Hammastunturin erämaa-alueen pinta-ala on 182231 ha. Hammastunturin paliskunnan alueelle sijoittuu 37 kpl lainvoimaisia kullanhuudontaan oikeuttavia lupia, pinta-alaltaan yhteensä 160 ha. Näistä kyseisen lupahakemuksen läheisyyteen (2 km säteellä alueesta) sijoittuu 5 kpl (19,5 ha). Alueen lähistöllä olevat lupa-alueet ovat olleet pääsääntöisesti kullanhuudontakäytössä vuosikymmenien ajan. Pinta-alallisesti 85 % voimassa olevista luvista luvan haltija on jo aiemmin omistanut oikeuden huuhtoa kultaa kyseisellä alueella. Alueen läheisyydessä on vireillä myös 10 kpl kullanhuudontalupahakemuksia pinta-alaltaan noin 40 ha.

Luvan mukaisen toiminnan kuvaus

Alueella on tarkoitus harjoittaa lapiokaivua, vuotuinen kaivumäärä on noin 40 m³.

Muut häiritsevät alueiden käyttömuodot hakemuksessa tarkoitettulla alueella ja sen läheisyydessä

Alue on erämaalain (62/1991) mukainen erämaa-alue, jonka hoidossa ja käytössä on noudatettava hoito- ja käyttösuunnitelmaa. Hammastunturin erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma on päivitetty 17.12.2012 ja se on Ympäristöministeriön vahvistettavana. Koko Hammastunturin erämaa-alueella on 28 kpl vuokra- ja käyttöoikeussopimuksia, joista 16 kpl liittyy porotalouteen. Kullanhuudonta-alueen läheisyydessä ei ole yhtään voimassa olevaa muuhun alueiden käyttömuotoon liittyvää sopimusta.

Yleisesti vuokra- ja käyttöoikeussopimuksista ja niiden myöntämisestä Hammastunturin erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelmassa todetaan seuraavaa:

Vuokra- ja käyttöoikeussopimusten laatiminen

1.) Metsähallitus jatkaa voimassa olevia käyttöoikeus- ja vuokrasopimuksia edellyttäen, että niiden käyttötarkoitus ei muutu erämaalain vastaiseksi.

2.) Metsähallitus voi luovuttaa porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain (45/2000) mukaisia erityisen etuuden käyttöoikeuksia tukikohtan sijoittamista varten. Hakijan tulee täyttää rahoituslain kriteerit. Hakijan on oltava kuntalainen.

3.) Kalastuksen tai metsästyksen (muut kuin luontaiselinkeinojen harjoittajat) perusteella uusia tukikohtapaikkoja ei myönnetä.

4.) Poronhoidon tarpeisiin voidaan tehdä käyttöoikeus- ja vuokrasopimuksia. Uusien poroitajien riistaturvallisuutta parannetaan mahdollisuuksien mukaan.

5.) Vanhoille käyttöoikeussopimuksettomille rakennuksille voidaan tehdä omistajan hakemuksesta käyttöoikeus-sopimus, mikäli rakennus on rakennettu ennen erämaalain voimaantuloa 1991, rakennus on asumiskelpoinen, rakennuksen omistaja on kuntalainen ja omistaja käyttää rakennusta metsästyksen, kalastuksen tai keräilyn tukikohtana. Rakennukselle on lisäksi hankittava kunnan myöntämä rakennus- tai toimenpidelupa.

Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelman tarkistamisen kaudelle 2006-2010 yhteydessä Metsähallitus on päättänyt, että erämaa-alueiden metsien hakkuista luovutaan, joten alueella ei harjoiteta metsätaloutta.

Pysyvien teiden rakentaminen on erämaa-alueelle laissa kielletty. Alueelle kuljetaan Pahaojan pysäköintialueelta noin 0,5 km Metsähallituksen maastoliikenneluvalla ja loppumatka jalkaisin.

Lupa-alueen läheisyydessä on Metsähallituksen hallinnoima Pahaojan autio- ja varaustupa, samoin noin 1,5 km päässä sijaitsee Sotajoen vuokrakämpä. Hakemusalueesta alle 0,5 km päässä (joen toisella puolella) kulkee Kultalan kesäreitti.

Hammastunturin erämaa-alue on kuntalaisille merkittävä perinteinen metsästysalue. Lupametsästyspaine on alueella vähäinen. Metsästyspaine (kuntalaiset + lupametsästäjät) lupametsästysalueilla on ollut enimmillään 1,4 metsästysvuorokautta/km².

Kun huomioidaan edellä kerrotut tosiseikat, kyllähuudontaluvassa annetut määräykset ja muualla lainsäädännössä ja viranomaispäätöksissä annetut velvoitteet ja hakijoiden aiempi toiminta alueella, voidaan todeta, että kyllähuudontaluvan HL2016:0012 oikeuttamat toimenpiteet eivät yksin taikka yhdessä muiden vastaavien lupien ja edellä kuvattujen muiden maankäyttömuotojen kanssa olennaisesti heikennä saamelaisten oikeutta harjoittaa kulttuuriaan. Yhteisvaikutusta arvioidessa on huomioitu lausunnoissa esiin tulleet seikat sekä alueiden ja toimintojen kokonaismäärä, sijainti ja toiminta.

Lisäksi alue on rajattu ja toimintaan tarvittavien lupien lupaehdot niin kyseisellä lupa-alueella kuin läheisyydessäkin turvaavat sen, että toiminnasta mahdollisesti aiheutuvat haitat ovat ajalliselta kestoaltaan ja sijainniltaan rajallisia, eivätkä olennaisesti haittaa saamelaisten oikeutta harjoittaa kulttuuriaan.

Hakija on osoittanut olevansa kelpoinen hakemaan kyllähuudontalupaa eikä hakemusalueella ole selvitysten ja saatujen lausuntojen perusteella muitakaan kaivoslaissa mainittuja luvan myöntämisen esteitä. Lupakäsittelyn yhteydessä ei myöskään ole tullut esiin luvan aiemmasta, saman sisältöisestä toiminnasta mitään sellaisia seikkoja, että toiminnan jatkamiselle olisi kaivoslain mukaista estettä.

Aineistoa:

Kaivosrekisterin karttapalvelu (www.kaivostoiminta.fi/kartta)

Retkeilyreitit ja rakenteet (<http://www.retkikartta.fi/>)

Erämaalaki (<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1991/19910062>)

Hammastunturin erämaa-alueiden hoito- ja käyttösuunnitelma

<http://www.metsa.fi/hammastunturisuunnittelu>

Hammastunturin erämaa Natura-alueen kuvaus ([http://www.ymparisto.fi/fi-](http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Suojelualueet/Natura_2000_alueet/Hammastunturin_eramaa(6156))

[FI/Luonto/Suojelualueet/Natura_2000_alueet/Hammastunturin_eramaa\(6156\)](http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Suojelualueet/Natura_2000_alueet/Hammastunturin_eramaa(6156)))

Kaivosviranomaisen toimittaa yllämainitut dokumentit tarvittaessa paperisena niin pyydettyessä.